

Vergaderjaar 2009–2010

21 501-08

Milieuraad

Nr. 331

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 10 juni 2010

De vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer¹ heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer naar aanleiding van de brief van 18 mei 2010 inzake de geannoteerde agenda Milieuraad 11 juni 2010 en overzicht Europese wetgevingsinitiatieven (Kamerstuk 21 501-08, nr. 330).

De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 9 juni 2010. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Koopmans

De griffier van de commissie,
Van der Leeden

¹ Samenstelling:

Leden: Staaij, C.G. van der (SGP), Poppe, R.J.L. (SP), Sniijder-Hazelhoff, J.F. (VVD), ondervoorzitter, Albayrak, N. (PvdA), Mastwijk, J.J. (CDA), Bochove, B.J. Van (CDA), Koopmans, G.P.J. (CDA), voorzitter, Spies, J.W.E. (CDA), Ham, B. van der (D66), Velzen, K. van (SP), Vietsch, C.A. (CDA), Aptroot, Ch.B. (VVD), Samsom, D.M. (PvdA), Azough, N. (GL), Boelhouwer, A.J.W. (PvdA), Roefs, C.W.J.M. (PvdA), Neppérus, H. (VVD), Leeuwen, H. van (SP), Jansen, P.F.C. (SP), Burg, B.I. van der (VVD), Ouwehand, E. (PvdD), Bilder, E.J. (CDA), Wiegman-van Meppelen Scheppink, E.E. (CU), Linhard, P. (PvdA) en Mos, R. De (PVV).

Plv. leden: Vlies, B.J. van der (SGP), Polderman, H.J. (SP), Remkes, J.W. (VVD), Jacobi, L. (PvdA), Schermers, J.P. (CDA), Pieper, H.T.M. (CDA), Koppejan, A.J. (CDA), Ormel, H.J. (CDA), Koşer Kaya, F. (D66), Leijten, R.M. (SP), Schreijer-Pierik, J.M.G. (CDA), Krom, P. de (VVD), Vermeij, R.A. (PvdA), Vendrik, C.C.M. (GL), Waalkens, H.E. (PvdA), Vos, M.L. (PvdA), Zijlstra, H. (VVD), Langkamp, M.C. (SP), Gerkens, A.M.V. (SP), Elias, T.M.Ch. (VVD), Thieme, M.L. (PvdD), Algra, R.H. (CDA), Ortega-Martijn, C.A. (CU), Smeets, P.E. (PvdA) en Agema, M. (PVV).

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie willen dit schriftelijk overleg ter voorbereiding op de Milieuraad beginnen met een wat meer procedurele vraag. De minister meldt dat de geannoteerde agenda is gebaseerd op de concept-agenda van 6 januari 2010 en dat wijzigingen in de agenda nog aan de orde kunnen zijn. De leden willen graag de zekerheid dat eventuele nieuwe agendapunten voorafgaand aan de Milieuraad aan de Kamer worden gemeld, evenals de Nederlandse inzet bij die agendapunten. Zij zien op dit punt graag een toezegging van de minister tegemoet.

Het verslag van de Milieuraad van 15 maart 2010 meldt dat de richtlijn voor bodem mogelijk weer op de agenda komt op 11 juni. De Nederlandse regering heeft met steun van de leden van de CDA-fractie steeds betoogd dat een Europese richtlijn niet voldoet aan de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit en dat een dergelijke richtlijn er dus niet moet komen. Er is tot tevredenheid van de leden nog steeds een blokkerende minderheid tegen de komst van een richtlijn. Wat zou de strekking van het opnieuw agenderen kunnen zijn? Graag ontvangen de leden de bevestiging dat het Nederlandse standpunt onverminderd afwijzend zal zijn en dat Nederland zich inzet een blokkerende minderheid te houden.

De leden van de CDA-fractie kunnen zich vinden in de uitgangspunten die de minister formuleert ten aanzien van het advies dat de Commissie Duurzaamheidsvraagstukken Biomassa heeft uitgebracht over indirecte veranderingen van landgebruik (ILUC). De leden hechten er daarbij aan te benadrukken dat zij met de minister van oordeel zijn dat bindende maatregelen uitsluitend in EU-verband genomen moeten worden. Met de minister zijn zij van oordeel dat een bestemmingsheffing op brandstoffen niet de weg is voor financiering van programma's voor bescherming en beheer van biodiversiteit. De leden kunnen zich ook niet voorstellen dat de Europese Commissie met voorstellen in deze richting zou komen en zien dat graag door de minister van VROM bevestigd.

De leden van de CDA-fractie hebben enkele vragen en opmerkingen bij de geannoteerde agenda.

In de eerste plaats herinneren zij de minister aan de eerder gedane toezegging ten aanzien van de biocidenverordening. Toegezegd is een impact-assessment. De leden zijn benieuwd naar de stand van zaken en maken een voorbehoud ten aanzien van verdere stappen door de Nederlandse regering op dit onderwerp in afwachting van de uitkomsten van het toegezegde assessment. De leden hebben eerder gepleit voor een uniform Europees systeem in plaats van de bestaande nationale toelatingen. Stapeling zou in alle gevallen voorkomen moeten worden. De leden zijn nog steeds niet overtuigd van de inzet van de Nederlandse regering die het systeem van nationale toelatingen als uitgangspunt wil nemen.

De leden van de CDA-fractie willen graag ruim voor 11 juni de vraag beantwoord zien welke conclusies voorliggen in de Milieuraad omdat zij zich, gegeven de gebrekkige informatie over de consequenties van de verordening, niet kunnen voorstellen dat een politiek akkoord bereikt kan worden. Zij ontvangen graag een toezegging van de minister dat de minister in dat geval zonder mandaat van de Kamer spreekt.

Ten aanzien van de RoHS-richtlijn (restriction of the use of certain hazardous substances in electrical and electronic equipment) waarderen de leden van de CDA-fractie de voortgang die lijkt te worden geboekt. Zij zien graag een aanscherping van de inzet van de Nederlandse regering.

Gesteld wordt dat overlap met REACH zoveel mogelijk moet worden voorkomen. De woorden «zoveel mogelijk» zouden geschrapt moeten worden. Graag een toezegging van de minister.

De leden van de CDA-fractie waarderen de inspanningen van de minister om te komen tot ambitieuze korte- en lange termijn CO₂-normen voor bestelauto's. Helaas krijgt het Nederlandse pleidooi kennelijk nog te weinig bijval. De leden zijn benieuwd te vernemen welke landen met name dwarsliggen en moedigen de minister van harte aan de ingezette lijn door te zetten.

Ten aanzien van het onderwerp klimaatverandering is een beleidsdebat voorzien. Gemeld wordt dat commissaris Hedegaard heeft uiteengezet dat een reductiedoelstelling van 30% technisch haalbaar en economisch betaalbaar is. Betreft dit een mondiale taakstelling of een Europese en beschikt de minister over de informatie waarop de commissaris zich beroept en kan deze informatie aan de Kamer beschikbaar worden gesteld?

Verder kunnen de leden van de CDA-fractie zich vinden in de hoofdlijnen om te komen tot een nieuw VN-klimaatakkoord. Zij leggen daarbij enkele accenten zoals het prioriteit geven aan de uitvoering van de gemaakte afspraken in plaats van het steeds opnieuw ter discussie stellen van geformuleerde doelen en verdergaande ambities. De leden steunen de Nederlandse regering in de ambities om snel te komen tot een uniform systeem van meten, rapportage en verificatie, evenals de realisatie van financieringsvoorstellen voor de korte termijn.

Wel vragen de leden van de CDA-fractie om een verduidelijking van de inzet rond het groene klimaatfonds. Waaraan wordt concreet gedacht als gesproken wordt over de rol van de private sector, inclusief de koolstofmarkt en innovatieve financieringsbronnen? Wat wordt precies bedoeld met de opmerking dat voor de «EU-bijdrage op lange termijn Nederland een rol ziet voor de EU-begroting»?

Tot slot op het thema klimaat willen de leden van de CDA-fractie het belang van een goed functionerende mondiale koolstofmarkt beklemtonen. De indruk bestaat dat dit niet de prioriteit heeft of krijgt die het zou moeten hebben. De uitbreiding naar niet-EU-lidstaten is van groot belang evenals een beter werkend ETS-systeem binnen de EU. Recente onderzoeken en publicaties tonen aan dat dit systeem nog steeds allesbehalve goed werkt en er winsten worden gemaakt die onbedoeld zijn. Een niet goed werkend Europees systeem zet naar het oordeel van de leden van de CDA-fractie de deur open voor tal van wellicht goed bedoelde maar ondermijnende en minder effectieve nationale maatregelen. Zij vragen nadrukkelijk naar de stand van zaken en een reactie van de minister op alle bovengenoemde punten. Zij vragen de minister tevens het belang van een mondiale koolstofmarkt en goed werkend Europees ETS systeem toe te voegen aan de prioriteiten en dit tijdens de Milieuraad van 11 juni ook expliciet te bepleiten.

Kan de minister uiteenzetten wat de stand van zaken is met betrekking tot het al dan niet op Europees niveau veilen van emissierechten en de discussie over de besteding van de veilingopbrengsten? De leden van de CDA-fractie hebben daarbij steeds twee uitgangspunten geformuleerd: er kan geen sprake zijn van het oormerken van opbrengsten op Europees niveau en de opbrengsten moeten op een innovatieve manier terugvloeien naar de bedrijfssectoren die de emissierechten moeten kopen. Graag een bevestiging van de minister dat dit nog steeds de Nederlandse inzet is.

De overige onderwerpen geven de leden van de CDA-fractie geen aanleiding tot het maken van opmerkingen anders dan dat zij met de minister geen voorstander zijn van een aparte EU-richtlijn ten aanzien van

watergebruik van gebouwen. Zij rekenen erop dat de minister dit standpunt met kracht uitdraagt en rekenen erop dat een dergelijk voorstel, als het al zou worden overwogen, snel van tafel gaat.

Inbreng van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie zijn over het algemeen tevreden met de inzet die Nederland kiest op de diverse terreinen, zoals het blijven vasthouden aan de norm van 175 g CO₂/km voor bestelauto's in 2020. De leden hebben wel nog een aantal vragen over het klimaatbeleid en het biobrandstoffenbeleid.

De leden hebben met instemming kennisgenomen van de opvatting van Eurocommissaris Hedegaard van milieu om de reductiedoelstelling voor de EU van 20% bij te stellen naar 30% in 2020. Het kabinet geeft geen volledige helderheid over de precieze opstelling hierover. De leden van de PvdA-fractie pleiten ervoor dat Nederland zich hier achtersteunt als inderdaad blijkt dat de stelling van commissaris Hedegaard klopt dat de doelstelling technisch haalbaar en economisch betaalbaar is. Wanneer komt hier duidelijkheid over en kan de minister uiteenzetten of zij het standpunt van de leden overneemt?

Wat betreft het beoordelen van de indirecte effecten (ILUC) van biobrandstoffen en vloeibare biomassa zijn de leden erg tevreden met het uitgebrachte advies van de Commissie Duurzaamheidsvraagstukken Biomassa (CDB). De leden vinden het op zichzelf verstandig om de hoogte van de ILUC-waarde zorgvuldig te bepalen en daarbij af te wachten wat er uit de verschillende onderzoeksprojecten komt. Maar de leden vragen zich wel af wanneer die resultaten beschikbaar zijn en welke ILUC-factor er in Californië wordt toegepast en waar deze op gebaseerd is.

Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie zijn zeer terughoudend als het gaat om toepassing van Biomassa. Het energetisch- en klimaatrendement is laag en de concurrentie met voedselproductie en natuur is groot. De duurzame herkomst van de biomassa is dan ook lastig, zo niet geheel onmogelijk, aan te tonen. Kan de minister in de Milieuraad voorstellen om de 10% bijmengverplichting los te laten totdat we als Europa in staat zijn alle benodigde biomassa zelf te produceren? In landen van herkomst en met name op het zuidelijk halfrond is rond de land use discussie ook de vraag opgeworpen wat precies de wastelands zijn die benut moeten worden. «Wastelands to who?» is dan de wedervraag. Wie bepaalt wat de braakliggende/marginale gronden zijn? De pampas in Zuid-Brazilië en Equador bijvoorbeeld zijn in onze ogen misschien leeg en kaal. Voor de lokale bevolking is het de bakermat van de Gaucho-cultuur die daar eeuwenlang domineerde, tot ze voor de eerste keer werden gekolonialiseerd. Kan de minister inbrengen dat de lokale bevolking wél een belangrijke stem krijgt in het bestemmen van de land use? In aanvulling op deze discussie willen de leden van de SP-fractie ook de financiële inzet van Europa op klimaatadaptatie bezien. Kan de minister in haar betoog ingaan op het belang van steun aan kleinschalige projecten die de lokale bevolking direct in hun belang dienen? Te denken valt bijvoorbeeld aan de projecten als de kleinschalige waterbuffering in Afrika. Zo helpt de regering de lokale bevolking zelf bepalen hoe zij het land inrichten en op welke wijze en in wiens belang zij haar land inzet.

Ten aanzien van de geannoteerde agenda van de Milieuraad hebben de leden van de SP-fractie de volgende opmerkingen en vragen.

Biocidenverordening

De leden kunnen zich goed vinden in de opstelling van de regering. «Europa» moet niet gaan bepalen wat wel en niet kan worden toegepast per land. Generiek kan Europa natuurlijk wel algemene verboden op productie en toepassing opstellen.

Kan de minister aan de discussie het probleem van de import van bestrijdingsmiddelen toevoegen die Nederland binnenkomt als bewust toegepaste gassing van containers? Deze brengt ernstige gezondheidsrisico's met zich mee voor werknemers en consumenten. Een gezamenlijke aanpak in alle havens in Europa zou een duidelijk signaal afgeven aan exporterende landen om alternatieve wijze van ongediertebestrijding toe te passen. Verhitting is zo'n alternatief.

RoHS-richtlijn en WEEE-richtlijn

De leden van de SP-fractie zijn het eens met de inzet van de regering. Met name het in stand houden van specifieke doelstellingen per product.

Verordening CO₂-normen bestelauto's

Juist in Nederland, maar uiteindelijk voor heel Europa, is voor het halen van de doelstellingen generiek bronbeleid, als uitstootnormen aan auto's, belangrijk. De leden steunen de opstelling van de regering hierin en zien graag dat de regering haar standpunten stevig blijft uitdragen, met of zonder steun van andere landen.

Klimaatverandering

De leden van de SP-fractie onderschrijven dat een realistische doelstelling geformuleerd moet worden. Waarbij wel moet worden gekeken naar de (historisch bepaalde) taakstelling die Nederland en Europa op zich moet nemen. Europa stoot veel CO₂ uit en is economisch ook best in staat de reductie te bekostigen. Afwentelen op minder draagkrachtige regio's is niet fair. De 95% reductie in 2050 is ambitieus. Een goede voorbereiding daarop is zeker wenselijk.

Kan de minister een wat minder voorzichtige positie innemen ten aanzien van carbon leakage? De minister moet er voor waken dat ze zich te gemakkelijk laat chanteren met het dreigement dat bedrijven dan wel weg zullen trekken. Het is ook in hun lange termijnbelang dat zij een transitie doormaken naar een energiezuinige en op duurzame energie draaiende bedrijfsvoering. Zij moeten in dat voorbereidingsproces meegenomen worden, niet als opponent maar als belangrijke speler in de reductie. Dat kan alleen als we streng en duidelijk zijn.

Waterschaarste en droogte

De leden onderschrijven de opstelling van de regering. Zij vragen zich af of de regering in haar standpunt steun heeft van andere landen in het stroomgebied van Rijn, Maas en Schelde en of ze samen optrekt met die landen?

Bosbescherming

De leden van de SP-fractie zien het groenboek «Bosbescherming» met belangstelling tegemoet. Kan de minister de Kamer verzekeren dat het van belang is dat bosbeheer niet alleen in het teken staat van houtproductie maar ook in het teken van biodiversiteit? Kan de minister zich er tevens voor inzetten dat het van belang is dat het Europese beleid ten

aanzien van bosbeheer op zijn minst aansluit bij de eisen en verwachtingen die wij stellen aan landen buiten Europa als het gaat om bescherming van biodiversiteit en oerbossen?

Bioveiligheid

De leden van de SP-fractie zijn ervoor het voorzorgsprincipe toe te passen op gemodificeerde organismen. Het is goed dat wordt nagedacht over juridische aansprakelijkheid. Zij vragen de minister om zich vooral in te zetten om te voorkomen dat genetische gemanipuleerde dieren en planten schade veroorzaken. Dat kan door streng toelatingsbeleid. Niet toelaten als risico's niet bekend zijn. Een risico-analyse hoeft wat de leden betreft pas serieus opgesteld te worden voor genetisch gemanipuleerde planten en dieren die iets maatschappelijks toevoegen dat met gangbare planten en dieren niet kan. Dan pas heeft toelating immers ook echt zin. Kan de minister uitdragen in de Milieuraad dat bedrijfseconomische motieven nooit een reden zijn voor toelating van genetisch gemanipuleerde dieren en planten? In wiens belang wordt dan immers het risico genomen?

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de agenda voor dit schriftelijk overleg ter voorbereiding op de Milieuraad van 11 juni 2010. Zij hebben nog wel enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie vragen zich af of de reductie van 30% uitstoot in 2020 haalbaar is. Daarbij maken de leden zich zorgen over het wereldwijde level playing field. Wat vindt de minister hiervan?

De leden van de VVD-fractie zien dat de minister het doel om tot een alomvattend juridisch bindend instrument te komen ondersteunt, maar dat de minister ook realistisch is over de kansen om dat te bereiken. Is de minister al of niet in samenwerking met haar Europese collega's voornemens om eventueel een eenzijdige verklaring over zo'n juridisch bindend instrument af te leggen? De leden van de VVD-fractie vragen zich dit af met betrekking tot de doctrine van Pactus sunt servanda in het volkenrecht.

Daarnaast vragen de leden zich af hoe het gaat met het onderzoek naar het IPCC. De leden zien dat Nederland in Cancun een workshop over de rekenregels gaat organiseren. Verwacht de minister nog conclusies uit het onderzoek naar het IPCC en worden eventuele conclusies meegenomen in de voorbereiding van die workshop? Is men nog waakzaam op eventuele nieuwe fouten en niet slechts op de reeds geconstateerde fouten?

De leden hebben met interesse kennisgenomen van de analyse van de kosten en baten voor de emissiereductiedoelstellingen van 20% en 30%. De leden voorzien problemen met het ETS-systeem, vooral met de carbon leakage, vooral als Europa zichzelf hogere doelen stelt dan de rest van de wereld. Daarom vragen zij zich af hoe de minister zich in de Milieuraad op zal stellen waar het om het ETS-systeem gaat.

De leden van de VVD-fractie vragen zich af hoe de minister de 30% reductienorm beziet. Wil de minister het streven naar 30% ook steunen als blijkt dat de EU unilateraal zich hieraan verbindt, of blijft de minister dan het oorspronkelijke voornemen van de 20% norm steunen?

Hoe beziet de minister de positie van Nederland en het level playing field inzake industrie met een hoog verbruik?

Is de minister het met de leden van de VVD-fractie eens dat uit de analyse duidelijk wordt dat energiezekerheid een van de grote uitdagingen van de komende decennia gaat worden en dat het in het kader van energiezekerheid en reductie van CO₂ uitstoot, kernenergie een uitstekend initiatief vormt voor energie opgewekt uit fossiele brandstoffen?

Inbreng van de leden van de ChristenUnie-fractie

Voor de aankomende drie jaar is er ruim 300 miljoen euro beschikbaar voor klimaatmaatregelen in ontwikkelingslanden (fast start climate finance). De leden van de ChristenUnie-fractie hebben enkele vragen over de besteding van deze gelden. De leden hebben de indruk dat de focus ligt op mitigatie middels energieprojecten. Deze leden vragen of het hier in alle gevallen om «urgente mitigatie» gaat zoals de EU als voorwaarde stelt.

De leden missen expliciete capaciteitsopbouw en klimaatadaptatie. Zij vragen hoe dit zich verhoudt met de eerdere uitlatingen van de regering over financiële steun voor adaptatie in ontwikkelingslanden? Klopt het dat het grootste gedeelte van de 301 miljoen euro overgeheveld is uit een fonds van 500 miljoen voor het opzetten van duurzame energieproducten in ontwikkelingslanden? Zij vragen de minister om de herkomst en de besteding van de klimaatgelden toe te lichten.

De leden van de ChristenUnie-fractie ondersteunen het voornemen dat Nederland andere EU-landen gaat stimuleren hier aandacht aan te besteden, zodat de EU een «gebalanceerd pakket» aanbiedt. Maar zij vragen of Nederland niet ook zélf meer op adaptatie zou moeten inzetten, en op water en landbouw, omdat Nederland veel expertise heeft op die drie gebieden. Volgens de leden zou deze kennis ingezet kunnen worden en een grote rol kunnen spelen in het adaptatie en ontwikkelingssamenwerkingsbeleid.

De leden vragen de minister welke specifieke doelstellingen Nederland stelt ten aanzien van de bijdrage aan ontwikkelingslanden op het gebied van klimaatadaptatie en ten aanzien van de besteding van de middelen die vrijkomen als nieuwe adaptatiegelden onder de UNFCCC agenda.

Tot slot vragen de leden van de ChristenUnie-fractie aandacht voor het voorstel van de Derde Kamer om een deel van het geld te besteden aan kleinschalige opslag van regenwater. Omdat de variabiliteit en extremen in neerslag in veel Afrikaanse landen zal toenemen en droogtes veroorzaken en 95% van de boeren in dit deel van de wereld afhankelijk is van regenwater, is adaptatie noodzakelijk.

Inbreng van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Milieuraad. Hieronder gaan zij achtereenvolgens in op de biocidenverordening, het klimaatbeleid op de lange termijn, de wijzigingen van het Cartagenaprotocol en de indirecte gevolgen voor landgebruik door biomassa.

Biocidenverordening

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren juichen elke verbetering van de bescherming van het milieu en de biodiversiteit tegen de impact van biociden toe. Een aanscherping van de huidige regelgeving is dan ook hard nodig omdat de milieudruk en de risico's door het gebruik van deze middelen nog steeds te hoog is. De leden vragen of de minister meer inzicht kan geven in de overweging om een centraal toelatings-

systeem niet te willen steunen? In de geannoteerde agenda wordt uiteengezet dat Nederland aanvullende eisen wil blijven kunnen stellen. Is op dit moment het geval dat Nederland strengere eisen stelt aan de toelating van biociden dan andere lidstaten? Zo ja, kan de minister dit toelichten? Zo nee, waarom is de minister dan niet bereid een centraal toelatingssysteem te steunen?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren steunen het idee van de Europese Commissie om alleen artikelen toe te laten op de markt die zijn behandeld met een goedgekeurde stof. Dat is naar de mening van deze leden ook noodzakelijk om gevaarlijke werkzame stoffen buiten het milieu te houden. Waarom steunt de minister dit voornemen van de Commissie niet? De leden zijn van mening dat het weren van bepaalde gevaarlijke stoffen van de markt een positief effect heeft op het milieu, en innovatie van ongevaarlijke werkzame stoffen aanmoedigt. Deelt de minister deze mening, en is zij bereid zich hiervoor sterk te maken tijdens de Milieuraad?

Tevens zijn de leden benieuwd naar hoe het testen op veiligheid bij biociden gebeurt. Kan de minister inzicht geven in de huidige testmethoden? De leden zijn van mening dat het testen van stoffen niet met dierexperimenten mag plaatsvinden. Deelt de minister deze mening? Proefdiervrije technieken zouden de norm moeten zijn; kan de minister uiteenzetten wat de huidige stand van zaken is in het vervangen van dierproeven door andere methoden, en welke EU budgetten er beschikbaar zijn hiervoor?

Klimaatverandering

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben met instemming kennisgenomen van de doorkijk naar de inrichting van de klimaatonderhandelingen in 2010. Zij zien dat Nederland een serieuze bijdrage wil leveren aan het slagen van de onderhandelingen over internationale klimaatafspraken en moedigen dat aan. Er moet echter heel wat gedaan worden om de twee-graden doelstelling in het oog te houden. Uit een recent opiniestuk in Nature¹ bleek dat de afspraken die gemaakt zijn in Kopenhagen niet ambitieus genoeg zijn om deze doelstelling te halen. Volgens de onderzoekers is de kans aanzienlijk dat de temperatuur met de gedane beloftes in 2100 drie graden warmer is. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie maken zich hier zorgen over en zij vragen naar een reactie van de minister op dit opiniestuk. Is de minister bereid de zorgen van de onderzoekers in te brengen in de Milieuraad, en dit aan te grijpen om te pleiten voor een eenzijdige inzet van de EU op 40% reductie per 2020? De leden zijn van mening dat de EU hoe dan ook haar eigen emissies drastisch moet beperken, en dat dit niet kan en mag afhangen van de inzet van andere landen. De onderhandelingen in Kopenhagen hebben naar de mening van deze leden laten zien dat de onderhandelingspositie van de EU, waarbij zij haar eigen reductiedoelen afhankelijk maakt van de doelen van andere landen, niet werkt om andere landen mee te krijgen, en niet meehelpt om daadwerkelijk een effectief internationaal klimaatbeleid te realiseren. De leden vinden dat de EU kan laten zien dat een groene economie in staat is zowel economische als ecologische uitdagingen aan te gaan, en zij roepen de minister op dit gegeven en een aangescherpte doelstelling van 40% reductie in te brengen in de Milieuraad. Is de minister hiertoe bereid?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben kennisgenomen van de initiatieven die Nederland ontplooit in de aanloop naar de CoP in Cancun. Zij zien hierin een belangrijke bijdrage van Nederland en ondersteunen deze initiatieven. Tegelijkertijd delen zij de teleurstelling van de minister dat belangrijke bronnen van broeikasgassen niet zijn meegenomen in de uitkomsten van Kopenhagen, en vragen de minister

¹ Rogelj, J., et al. Opinion; Copenhagen Accord pledges are paltry, 22-04-2010, Nature vol 464, 1126-1128.

initiatieven te ontwikkelen om hier alsnog vooruitgang bij te boeken. De leden zijn van mening dat Nederland, zowel unilateraal als in Europees verband, een belangrijke rol kan en moet spelen bij het terugdringen van de broeikasgasemissies door aanpassingen aan ons consumptie- en voedingspatroon. Het eten van meer lokaal voedsel dat op ecologische wijze is verbouwd en het verminderen van de vleesconsumptie kan en moet een grote rol spelen in het verminderen van de broeikasgasuitstoot van welvarende landen. De leden vragen de minister om over deze thema's bijeenkomsten te organiseren, naar voorbeeld van de bijeenkomsten die al georganiseerd worden door Frankrijk en Noorwegen over actie tegen ontbossing. Is de minister daartoe bereid? Zo ja, op welke wijze is de minister van plan hier invulling aan te geven? Zo nee, waarom niet?

Bioveiligheid

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hechten groot belang aan goede regelgeving over bioveiligheid. Zij maken zich zorgen over het huidige niveau van naleving van het Cartagenaprotocol en vragen de minister nader in te gaan op haar constatering dat er aanwijzingen zijn dat het protocol niet door alle partijen even zorgvuldig wordt nageleefd. Een verbreding van de mogelijkheden om zaken over naleving te starten heeft dan ook de warme instemming van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren. Immers, ongecontroleerde verspreiding van genetisch gemanipuleerde organismen is een groot risico dat te allen tijde vermeden moet worden. Deelt de minister deze mening? Een streng aansprakelijkheidsregime is naar de mening van de leden nodig als prikkel om milieuschade te voorkomen en om ontstane milieuschade te kunnen verhalen op de vervuilers. Kan de minister nadere toelichting geven over de raadsconclusies waarmee zij wordt gevraagd in te stemmen? De leden zijn benieuwd naar de mogelijkheden en beperkingen van het aansprakelijkheidsregime zoals het nu wordt voorgesteld. Hoe beoordeelt de minister deze? Is het hiermee mogelijk de totaal ontstane schade, ook op langere termijn, van (grensoverschrijdende) vervuiling met ggo's te verhalen op de partij die deze schade heeft veroorzaakt? Op welke manier wordt er momenteel gedacht over het inhoud geven aan de genoemde «road map» voor risicoanalyse? Hoever is dit momenteel al gevorderd en hoe komt deze «road map» tot stand? Zijn hier derde partijen bij betrokken, en zo ja, welke dan? Is de EU-inzet voor het protocol ook gericht op het veranderen van de toegang tot de rechter, in overeenstemming met de milieuaansprakelijkheidsrichtlijn? Zo ja, op welke wijze dan? De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vinden het belangrijk dat de toegang van een ieder tot de rechter in verband met bioveiligheid is gegarandeerd. Kan de minister uiteenzetten of dit het geval is met de voorliggende EU-inzet? Tevens zijn de leden benieuwd hoe de EU-inzet voor wijziging van het Cartagenaprotocol samenhangt met het voornemen van Nederland en de Europese Commissie om te komen tot beslissingsbevoegdheid van de lidstaten zelf om teelt van ggo's toe te laten danwel af te wijzen. De leden zijn van mening dat de informatie in de geannoteerde agenda te summier is om een oordeel over de voorliggende raadsconclusies te geven en vragen de minister meer helderheid te verschaffen.

Indirecte veranderingen van landgebruik door biomassa

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben met belangstelling het advies van de Commissie Duurzaamheidsvraagstukken Biomassa (CDB) gelezen. Zij waren echter teleurgesteld door de reactie van het kabinet hierop. De CDB heeft heel concrete en bruikbare adviezen gegeven, en de leden zouden graag zien dat het kabinet deze adviezen

omarmt en zich ervoor sterk maakt dat dit ook op Europees niveau gebeurt. Het wachten op meer onderzoeksresultaten kan en mag geen excuus zijn om nu niet al te handelen om verdringingseffecten van biomassa tegen te gaan. Wanneer zullen de resultaten van de wetenschappelijke onderzoeken over de hoogte van de ILUC-factor beschikbaar zijn? De CDB adviseert om nu al de standaardwaarden per gewas zoals vastgesteld in de Europese richtlijnen op te nemen. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zouden graag zien dat de minister dit advies ter harte neemt en dit inbrengt in de raad. Is zij hiertoe bereid? De leden maken zich ook zorgen over de effecten van het beleid waardoor tot 2017 geen enkele vorm van biomassa als onduurzaam kan worden aangemerkt. Deelt de minister de zorg dat dit ernstige gevolgen kan hebben voor de biodiversiteit en de beschikbaarheid van voedsel? Het kan toch niet bestaan dat nog zeven jaar lang wordt geïnvesteerd in onduurzame productie van biomassa? Is de minister bereid dit punt aan te kaarten in de Milieuraad en de discussie hierover wederom open te gooien?

De leden hebben ook met instemming kennisgenomen van de ideeën van de CDB om het voorkomen biodiversiteitverlies te financieren met heffingen op brandstoffen en andere veroorzakers en bronnen van afnemende biodiversiteit. De reactie van het kabinet op dit voorstel is afwijzend, en dat baart de leden zorgen. Het kabinet verwijst in haar reactie naar het beleidsprogramma «Biodiversiteit Werkt», terwijl is gebleken dat het programma niet in staat is geweest de afname van biodiversiteit te stoppen. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen de minister om het ambitieniveau voor het beschermen van de biodiversiteit op te schroeven en nieuw beleid te ontwikkelen, zeker ook in relatie met de indirecte landgebruikverschuivingen in relatie tot de productie van biomassa. Is de minister bereid haar inzet op dit aspect meer inhoud te geven dan slechts te verwijzen naar bestaande, ontoereikende instrumenten? Heffingen zoals voorgesteld door de CDB zijn naar de mening van de leden daarin een onmisbaar onderdeel. Het de vervuiler betaalt principe is volgens deze leden altijd een belangrijk onderdeel van effectief milieubeleid. Deelt de minister deze mening? Zo ja, is zij bereid de mogelijkheid tot het heffen van een biodiversiteitsbijdrage bij verschillende grondstoffen te onderzoeken? De kabinetsreactie noemt de wenselijkheid van een onderzoek naar de mogelijkheden van een kwalificering van biodiversiteitverlies. Zijn er al concrete plannen om dit onderzoek ook daadwerkelijk op korte termijn te laten plaatsvinden? Zo ja, hoe wordt dit onderzoek vormgegeven en uitgevoerd? Zo nee, waarom niet en op welke termijn zal dit onderzoek dan plaatsvinden?

Diversenpunten

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren volgen met belangstelling de voortgang van de punten over de milieukwaliteit van het mariene milieu en de bosbescherming, en vragen de minister uitvoerig in te gaan op de bespreking van deze punten in het verslag van de Milieuraad, in zoverre zij inderdaad aan de orde komen tijdens de Milieuraad. Op beide terreinen pleiten de leden voor een stevige inzet van Nederland om het hoogst mogelijke beschermings- en ambitieniveau te realiseren. Het is volgens de leden van groot belang om de bossen in Europa goed te beschermen, zowel voor de biodiversiteit als in het teken van klimaatverandering. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hechten ook waarde aan de lopende publieke consultatie maar zijn niet van mening dat de raadsconclusies hierdoor afgeremd hoeven te worden en vragen de minister haar inzet bij bosbescherming concrete inhoud en ambitie mee te geven. Is de minister hiertoe bereid?

II. Reactie van de bewindspersoon

Agenda

De leden van de CDA-fractie vragen naar de veranderingen in de agenda voor de Milieuraad ten opzichte van de versie waar bij het opstellen van de geannoteerde agenda vanuit werd gegaan. Na het verzenden van de geannoteerde agenda (op 19 mei jl.) heeft het voorzitterschap een nieuwe agenda uitgebracht voor de vergadering op 11 juni. In de geannoteerde agenda is al aangegeven dat het agendapunt over biodiversiteit mogelijk zou afvallen, dit punt komt inderdaad niet meer op de agenda van de Milieuraad terug. Verder staan bioafval en het mariene milieu nu als diversienpunt geagendeerd, in plaats van als volwaardig agendapunt.

De herziene agenda bevat een aantal nieuwe punten. Het voorzitterschap zal terugkoppelen over de resultaten van de eerste zitting van het voorbereidend comité van de VN-Conferentie over duurzame ontwikkeling (Rio+20). Tevens liggen raadsconclusies voor ten behoeve van de voorbereiding van Rio+20.

De eerste zitting van het voorbereidend comité vond plaats van 17-19 mei in New York, en stond in het teken van het voorbereidingsproces voor Rio+20. Dit is de VN-Conferentie over duurzame ontwikkeling te Rio de Janeiro in 2012, waarbij een vervolg wordt gegeven aan de vergadering die in 1992 in Rio de Janeiro plaatsvond over duurzame ontwikkeling. Naast de procedurele punten, zoals het vaststellen van het vergader-schema van voorbereidend mondiaal overleg, werden de 2 hoofdthema's groene economie en het institutionele kader voor duurzame ontwikkeling op hoofdpunten besproken. Nederland is de «lead country» voor groene economie, dat wil zeggen dat Nederland een coördinerende rol heeft bij het voorbereiden van dit thema. Inhoudelijk wil Nederland voortborduren op de vastgestelde EU-uitgangspunten ten aanzien van groene economie zoals die ook recent in OESO verband zijn ingediend.

De (ontwerp-)raadsconclusies hebben als belangrijkste doel het politieke gewicht te verhogen dat de EU en de lidstaten toekennen aan Rio+20 en de voorbereiding daarvan. De weerslag van de (ontwerp-)raadsconclusies is in overeenstemming met de inzet die tot heden vanuit EU en de lidstaten wordt gegeven. Nederland gaat er daarbij wel vanuit dat de twee hoofdthema's centraal staan bij de Conferentie en dat er niet uitvoerig en gedetailleerd gaat worden besproken en geëvalueerd wat er sinds 1992 aan voortgang is geweest. Nederland kan instemmen met de concept-raadsconclusies.

Bij diversienpunten zijn verder een drietal punten toegevoegd. Het voorzitterschap zal de uitkomsten van de CSD-18 (18^e vergadering van de VN-Commissie over Duurzame Ontwikkeling) terugkoppelen. De CSD-18 vergadering, die plaatsvond op 3-14 mei in New York, was een «review session» over afvalbeheer, chemicaliën, duurzaam produceren en consumeren (SCP), transport en mijnbouw. De eindresultaten dienen als basis voor de CSD-19 (mei 2011), waar de beleidsopties over de genoemde onderwerpen worden besproken en vastgesteld. Een opvallend onderwerp was mijnbouw. Vele landen en NGO's spraken hun zorg uit over de schade aan het milieu en de gezondheid die mijnbouw in vele landen veroorzaakt. Belangrijk resultaat voor SCP was verder de vaststelling dat er een meerjarig wereldwijd programma kan worden opgesteld.

Frankrijk vraagt onder diversenpunten aandacht voor de raadsconclusies t.a.v. GGO's die onder zijn voorzitterschap zijn aangenomen. Nederland is tevreden met de voortgang die de Commissie heeft geboekt met het opvolgen van deze raadsconclusies.

Verder zal de Commissie haar recente mededeling over het beheer van bioafval presenteren. Dit is geagendeerd als diversenpunt en er wordt geen discussie over dit onderwerp verwacht. Sinds publicatie van het groenboek over dit onderwerp eind 2008 heeft de Commissie een consultatie gehouden en een impact assessment uit laten voeren. In de mededeling concludeert de Commissie dat nieuwe regelgevende voorstellen met betrekking tot bioafval beheer vooralsnog niet voor de hand liggen. Wel zal de Commissie zich de komende tijd buigen over maatregelen ter verbetering van de implementatie en uitvoering van bestaand EU-afvalbeleid, waaronder de kaderrichtlijn afval. Binnenkort ontvangt u een BNC-fiche over deze mededeling. Op hoofdlijnen sta ik positief tegenover deze mededeling waarin de hoofdlijnen van de Nederlandse inbreng n.a.v. het groenboek goed terugkomen.

Als laatste heeft het Verenigd Koninkrijk aangegeven de volgende vergadering van de IWC (International Whaling Commission) te zullen opbrengen onder diversenpunten. De 62^e bijeenkomst van de IWC vindt plaats van 21–25 juni in Agadir (Marokko). De strekking van de agendering door het Verenigd Koninkrijk is nog niet bekend (onder diversenpunten vindt geen besluitvorming plaats).

Biociden

Op de Milieuraad zal onder het agendapunt biocidenverordening uitsluitend de voortgang van de onderhandelingen besproken worden, aan de Raad wordt geen besluit voorgelegd. Het voorzitterschap heeft een summier voortgangsverslag opgesteld, dat een accuraat beeld geeft van de stand van de onderhandelingen. Het voorstel is nog niet rijp voor een politiek akkoord. Voor de Nederlandse situatie wordt een impact assessment opgesteld. Deze is vrijwel afgerond. De belangrijkste conclusie is dat de verordening niet tot een verhoging van administratieve lasten voor het bedrijfsleven zal leiden, maar eerder tot een besparing.

De SP-fractie vraagt naar de mogelijkheden om gassing van containers onder te brengen in het EU-biocidenbeleid. De biocidenverordening reguleert het op de Europese markt brengen en gebruiken van biociden. De verordening is daarmee niet het geschikte kader om het probleem van het gassen van de containers mee te regelen, omdat het gaat om biociden die buiten de EU gebruikt zijn en niet op de EU-markt worden gebracht. Wel treft de Europese Commissie voorbereidingen voor het opstellen van een richtlijn voor duurzaam gebruik van biociden en ik zal in dat verband aandacht vragen voor de problematiek van de gegaste containers. Ik denk dan aan maatregelen waardoor het gebruik van biociden in containers pas aan de orde is als alternatieven zoals verhitting niet mogelijk zijn. Ten slotte kan ik mededelen dat binnenkort via het Europese netwerk van arbeidsomstandighedeninspecties (SLIC) een Engelse vertaling van de rapportage over de actie Tegengas in 2009 aan de andere lidstaten ter beschikking wordt gesteld.

Leden van de PvdD vermoeden terecht dat Nederland nu strengere eisen stelt aan de toelating dan de meeste andere lidstaten. Dit komt omdat Nederland op dit moment een van de weinige lidstaten is die de biocidenrichtlijn van 1998 volledig heeft geïmplementeerd en uitvoert. Andere lidstaten maken gebruik van de overgangsbepalingen uit de biocidenrichtlijn en stellen geen of veel minder strenge eisen aan de toelating van

biociden. Deze situatie zal veranderen zodra de verordening van kracht is. Dan moeten de andere lidstaten immers dezelfde strenge toelatingssystematiek gaan voeren.

Tegelijkertijd voorziet de verordening in een centrale toelating voor een aantal (categorieën van) biociden. Nederland heeft aarzelingen hierbij omdat Nederland het belangrijk vindt om bij alle toelatingen rekening te kunnen houden met nationale omstandigheden, wat bij een centraal toelatingssysteem zoals dat is opgenomen in het voorstel niet mogelijk is. Daarnaast is de toegevoegde waarde van een centrale toelating voor Nederland niet evident, omdat het huidige systeem van wederzijdse erkenningen voldoet.

Net als de leden van de PvdD steunt Nederland het voorstel van de Commissie om strenge eisen te stellen aan de toelating op de Europese markt van artikelen die behandeld zijn met een biocide. Dit is noodzakelijk om ongewenste gevaarlijke stoffen van de Europese markt te weren en het gebruik ervan te verminderen. Nederland heeft alleen aarzelingen bij de voorgestelde regeling omdat deze nu voorschrijft dat het artikel behandeld moet zijn met een goedgekeurd biocidemiddel. Nederland denkt dat dit nauwelijks handhaafbaar is voor artikelen die van buiten de EU ingevoerd worden. Ook is Nederland bezorgd over de beschikbaarheid van voldoende goedgekeurde biociden, omdat de markt voor behandelde artikelen sterk in beweging is. Een oplossing zou kunnen zijn verplicht te stellen dat in ieder geval de werkzame stof toegelaten moet zijn.

De PvdD heeft gevraagd naar de ontwikkelingen ten aanzien van proefdiervrije testmethoden. Een belangrijk aspect in de biocidenverordening is de verplichting om het testen met dieren zo veel mogelijk te beperken en te vermijden. In de verordening is hiervoor de verplichting opgenomen om gegevens over dierproeven te delen. De aanvrager is verplicht om eerst na te gaan of er testen gedaan zijn. Indien dit het geval is, dan is de aanvrager verplicht deze gegevens te gebruiken, waarmee wordt voorkomen dat dierproeven onnodig over worden gedaan.

Voor het antwoord op uw vraag over de testen verwijs ik u verder naar het antwoord dat mijn voorganger eerder gaf op een gelijklopende schriftelijke vraag (Aanhangsel van de Handelingen II, 2008–2009, nr. 2897, p. 6101). In aanvulling hierop is nog relevant dat de datavereisten in de nieuwe verordening meer ruimte geven voor het indienen van alternatieve methoden en het gebruik mogen maken van gegevens voor vergelijkbare stoffen. Toxicologische criteria mogen nu ook via een getrapte benadering worden beoordeeld waarbij bepaalde testen niet uitgevoerd hoeven te worden indien andere beschikbare testen voldoende toxicologische informatie geven.

RoHS- en WEEE-richtlijnen

De CDA-fractie merkt ten aanzien van de RoHS-richtlijn op dat de woorden «zoveel mogelijk» geschrapt moeten worden uit het gestelde dat «overlap met REACH zoveel mogelijk moet worden voorkomen». Ik vat deze opmerking op als een ondersteuning van de Nederlandse inzet ten aanzien van de RoHS-richtlijn, waarvan het voorkomen van overlap en het waarborgen van complementariteit tussen beide stukken communautaire wetgeving onderdeel is. Met de CDA-fractie constateer ook ik dat de ontwikkelingen positief zijn en tenderen naar het Nederlands standpunt ter zake. Maar de Nederlandse inzet is breder dan alleen dit punt. Om ruimte te laten voor enige compromisvorming, wil ik er op wijzen dat ik pas aan het eind van het onderhandelingsproces een eindoordeel zal vellen over de aanvaardbaarheid van het gehele onderhandelingsresultaat

in het licht van de bredere Nederlandse inzet. Dat oordeel zal ik zoals te doen gebruikelijk vooraf met u wisselen.

CO₂-emissies bestelauto's

De fracties van het CDA, de PvdA en de SP geven steun aan de Nederlandse positie in dit dossier. In antwoord op de vraag van de CDA-fractie laat ik u weten dat de landen die het ambitieniveau van het Commissievoorstel willen afzwakken, worden geleid door een aantal grotere lidstaten met een gevestigde positie als autoproducerend land. Zij worden gesteund door enkele lidstaten waarvan de industrie een deel van de productie voor haar rekening neemt.

Klimaatverandering

30% reductie en analyse daarvan

De fracties van CDA, PvdA, VVD en PvdD vragen naar de emissiereductie-ambitie van de EU en mijn visie op de noodzaak om de EU-doelstelling aan te scherpen van 20 naar 30%, of zelfs meer reductie in 2020. Uitgangspunt van de EU blijft een unilaterale reductiedoelstelling van 20% in 2020 ten opzichte van 1990 en bereidheid die emissiereductie op te hogen tot 30%, mits andere ontwikkelde landen zich committeren aan vergelijkbare reducties en ontwikkelingslanden adequate mitigatie-acties ondernemen.

Op 26 mei 2010 heeft de Commissie een mededeling gepresenteerd over de implicaties van zowel de bestaande EU-klimaatdoelstelling van een 20% reductie van broeikasgassen in 2020 ten opzichte van 1990 als van een ophoging daarvan naar 30%, inclusief de effecten voor energie-intensieve sectoren en het risico van carbon leakage (verplaatsing van productie). Daarbij wordt rekening gehouden met de gevolgen van de economische crisis en de veranderde politieke situatie na het Kopenhagen-akkoord, met name de voorgestelde emissiereducties (pledges) van andere landen. De mededeling en de analyses waar de Commissie zich op baseert en waar de leden van de CDA-fractie om hebben gevraagd, zijn beschikbaar op de website van de Commissie (http://ec.europa.eu/environment/climat/future_action_com.htm). U zult over de mededeling spoedig een BNC-fiche ontvangen.

Het kabinet deelt in grote lijnen de analyse van de Commissie van de implicaties van de 20% en 30% doelstellingen. Daaruit blijkt dat de huidige EU 20% doelstelling om meerdere redenen niet de verwachte effecten heeft. De 20% doelstelling biedt mede door de economische crisis, de (tijdelijk) hoge olieprijs en het ingezette beleid rond hernieuwbare energie en energiebesparing, relatief weinig prikkels voor de beoogde innovatie en economische vernieuwing, waardoor het veel moeilijker wordt voor de EU om op een kosteneffectief reductiepad te komen op weg naar de reductiedoelstelling van 80–95% in 2050 ten opzichte van 1990, het benodigde eerlijke EU-aandeel voor het bereiken van de 2-gradendoelstelling. Hierdoor bestaat het risico dat de taak voor de EU om de uitstoot in 2050 met 80–95% te reduceren nog zwaarder en duurder zal zijn. Uit de analyse van de Commissie blijkt ook dat kosten – mede door de crisis- minder hoog zijn dan gedacht en dat carbon leakage geen belemmering hoeft te vormen voor een overgang naar 30%.

Het kabinet is, net als de Commissie, van mening dat het nu niet het moment is om tot 30% te besluiten: in de internationale onderhandelingen is een besluit over de overgang naar 30% op dit moment niet urgent – andere landen verhogen ook hun ambitie niet. Het kabinet vindt dat de

30% wel als heldere en geloofwaardige EU-ambitie op tafel moet blijven en dat een besluit over de overgang naar 30% op basis van een bredere overweging moet plaatsvinden. De Commissie baseert zich hoofdzakelijk op vergelijkbare klimaatinspanningen van andere landen en de korte termijn kosten van de economische crisis en besteedt in mindere mate aandacht aan de lange termijn baten (bijvoorbeeld eco-innovatie, lange-termijn-klimaatdoelen). Ook de strategische implicaties voor de internationale klimaatonderhandelingen moeten worden meegenomen in de beoordeling van de overgang naar 30%.

Ik zal in de Milieuraad pleiten voor een mandaat voor de Commissie om beleidsmaatregelen voor het implementeren van de 30%-reductiedoelstelling nader voor te bereiden. We kunnen dan snel handelen, zodra we een besluit nemen over de 30%. Daarbij verzoek ik de Commissie ook om een meer gedetailleerde analyse van kosten en baten, op lidstaatniveau.

In deze context vraagt de PvdD mijn mening over een opiniestuk in Nature, waaruit zou blijken dat reductiedoelstellingen in de context van het Kopenhagen-akkoord niet zouden volstaan om de 2-gradendoelstelling te halen. Volgens berekeningen van het Planbureau voor de Leefomgeving (*Evaluation of the Copenhagen Accord: Chances and risks for the 2°C climate goal*) blijkt dat de toezeggingen van landen voor het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in de context van het Kopenhagen-akkoord samen optellen tot maximaal zeventig procent van de noodzakelijke mondiale reductie van broeikasgasemissies op weg naar de 2-gradendoelstelling. Het Planbureau voor de Leefomgeving signaleert wel een aanzienlijk risico dat de hoge toezeggingen van landen niet volledig zullen worden gerealiseerd. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft echter ook maatregelen doorgerekend die samen zouden volstaan om het verschil te overbruggen.

De EU staat aan de basis van de 2-gradendoelstelling en heeft met haar reductiedoelstellingen een richtpunt gegeven aan andere landen. Nu moet de EU zich inspannen om met de internationale gemeenschap het gat op weg naar de 2-gradendoelstelling te dichten. Gezien de beperkte bijdrage van de EU aan de mondiale broeikasgasemissies, zou een grotere eenzijdige inspanning van de EU slechts een klein effect hebben. De EU moet staan voor een geloofwaardige en effectieve strategie (zowel intern als extern) voor het bereiken van de 2-gradendoelstelling. Daarvoor is het van belang dat de EU zich intern voorbereidt op de EU-doelstelling van 80–95% reductie van broeikasgassen in 2050 en de maatregelen die daarvoor nodig zijn. De 30%-emissiereductie moet als heldere en geloofwaardige EU-ambitie op tafel blijven, maar eenzijdig inzetten op een hogere reductie in de EU in 2020 is op dit moment niet opportuun.

Adaptatie/fast start financiering

De leden van de CU vragen nadere uitleg over de verdeling en herkomst van de *fast start* klimaatfinanciering in het kader van het Kopenhagen-akkoord en de noodzaak om tot een gebalanceerde verdeling te komen bij de besteding. Nederland heeft besloten om een bedrag van in totaal €310 miljoen bij te dragen, een aandeel van 4% van de totale EU-bijdrage. De Nederlandse bijdrage wordt ingezet voor de financiering van mitigatie-acties in ontwikkelingslanden, zoals ingevuld bij aantreden van het kabinet. Deze bijdrage komt uit de €500 miljoen voor hernieuwbare energie in ontwikkelingslanden, waarvan €375 miljoen additioneel aan de bestaande 0.8% ODA, aangevuld met €125 miljoen uit de reguliere begroting van ontwikkelingssamenwerking. Nederland onderkent het belang van capaciteitsopbouw en adaptatie en zet zich ervoor in dat de EU

gezamenlijk een gebalanceerd pakket voor zowel mitigatie als adaptatie zal financieren.

De leden van de CU vragen welke specifieke doelstellingen en voorwaarden Nederland stelt voor financiële bijdragen aan adaptatie in ontwikkelingslanden. Het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering vergt een brede, sectoroverstijgende aanpak waarbij adaptatie wordt geïntegreerd in nationaal beleid, strategieën en budgetten. Hierbij dienen de nationale overheden in samenwerking met lokale overheden, private sector en maatschappelijke organisaties, aansluitend bij het bestaande beleid, adaptatiestrategieën op te stellen. Voor de financiering dienen verder de voorwaarden voor zorgvuldigheid te worden gerespecteerd en rapporteren ontwikkelingslanden over de voortgang op het gebied van klimaatadaptatie in de Nationale Communicaties in het kader van het UNFCCC.

Verder vragen de leden van de SP en de CU naar de inzet van Nederlandse kennis en de keuze voor kleinschalige, sectorspecifieke klimaatadaptatie, bijvoorbeeld op gebied van kleinschalige wateropslag. Nederland onderstreept dat klimaatadaptatie regiospecifiek is en dat aandacht nodig is voor meest kwetsbare gebieden en lokale gemeenschappen en sectoren. Het blijft in UNFCCC-verband echter een verantwoordelijkheid van nationale overheden om de prioriteiten te bepalen. Op het gebied van kennisuitwisseling en uitvoering wil Nederland graag bijdragen vanuit de specifieke expertise het gebied van water, delta's en landbouw. Deze bijdrage wordt o.a. ingebracht in de reguliere ontwikkelingssamenwerking en in het kader van het klimaatverdrag, zoals de Nederlandse bijdrage voor klimaatmonitoring in Afrika, de Delta Alliance.

Lange-termijn financiering

De leden van het CDA vragen naar de Nederlandse inzet voor het Groene klimaatfonds van Kopenhagen en de rol van de private sector. Nederland zet zich in om dit fonds voor ondersteuning van klimaatactiviteiten in ontwikkelingslanden voor 2013 operationeel te maken. Voor het beheer van het fonds dienen internationale voorwaarden voor zorgvuldigheid te worden gerespecteerd.

Een streven uit het Kopenhagen-akkoord is om de beschikbare publieke en private klimaatfinanciering te verhogen naar US\$100 miljard in 2020. De VN Secretaris-generaal heeft een *High Level Advisory Group on Climate Finance* opgericht, onder co-voorzitterschap van de vml. premier Gordon Brown (VK) en premier Meles Zenawi (Ethiopië). Nederland denkt dat deze groep aan de internationale klimaatdiscussie kan bijdragen door advies te geven over de rol van de private sector (inclusief de koolstofmarkt) en innovatieve financieringsbronnen.

De private sector kan aan klimaatfinanciering bijdragen via een internationale markt die klimaatinvesteringen bevordert. Nederland en de EU willen hiervoor sectorale marktmechanismen introduceren, als een opstap naar participatie in emissiehandel. Overheden kunnen instrumenten inzetten om wenselijke ontwikkelingen in de private sector te bevorderen. Ook het gebruik van garanties en leningen kunnen de inbreng van de private sector bevorderen.

De leden van de CDA-fractie vragen nadere uitleg over lange-termijn bijdrage van de EU voor klimaatfinanciering en de rol voor de toekomstige EU-begroting. Het is aan een nieuw kabinet om de plaats van publieke klimaatfinanciering in de toekomstige EU-begroting nader in te vullen. Het huidige kabinet is van mening dat klimaatgelden herkenbaar

moeten zijn in de EU-begroting en dat de bijdrage eraan in overeenstemming moet zijn met de EU-beleidsprioriteiten zoals neergelegd in de EU2020 strategie.

Eenzijdige verklaring juridisch bindend instrument

De leden van de VVD-fractie vragen of de minister al of niet in samenwerking met haar Europese collega's voornemens is om eventueel een eenzijdige verklaring over een juridisch bindend instrument af te leggen. Dat de inzet van de EU in de mondiale klimaatonderhandelingen gericht is op de totstandkoming van een juridisch bindend akkoord is in de conclusies van de Europese Raad (29/30 oktober 2009) vastgesteld. De EU bepleit derhalve een dergelijk akkoord in de mondiale onderhandelingen. Een eenzijdige Nederlandse verklaring hierover is hiermee niet aan de orde.

Functioneren van de koolstofmarkt, ETS-verbetering en carbon leakage

De leden van het CDA, de SP en de VVD stelden vragen over recente ontwikkelingen in de koolstofmarkt, het EU-emissiehandelssysteem (ETS) en de Nederlandse inzet op deze punten.

De leden van het CDA vragen naar het belang dat Nederland hecht aan verdere ontwikkeling van de koolstofmarkt. Een goed functionerende mondiale koolstofmarkt is een belangrijke voorwaarde om op kosteneffectieve wijze de klimaatdoelstellingen te realiseren. Helaas heeft dit in Kopenhagen niet de prioriteit gekregen die de EU wenste. Nederland streeft onverminderd naar een mondiale koolstofmarkt. De ambitie van de EU is om in 2015 een OESO-breed emissiehandelssysteem te realiseren. Introductie van emissiehandelssystemen in de andere OESO landen en het linken van die systemen is voor de EU-prioriteit, maar vooralsnog verloopt dit proces langzaam. Verder pleit de EU voor geleidelijke overgang van het Clean Development Mechanism (CDM) naar nieuwe, sectorale mechanismen voor ontwikkelingslanden. Voor de meer gevorderde ontwikkelingslanden ziet het kabinet dit als opstap naar deelname in emissiehandel. Het kabinet zal werken met geïnteresseerde ontwikkelingslanden om nieuwe marktmechanismen te ontwikkelen en op te zetten. Ook de Commissie noemt in haar mededeling het belang van bilaterale activiteiten met geïnteresseerde ontwikkelde en ontwikkelingslanden. Daarbij kan de EU-richtlijn over emissiehandel de mogelijkheid bieden voor het erkennen van kredieten uit deze nieuwe mechanismen binnen de EU.

De leden van het CDA vragen ook naar ontwikkelingen in het ETS, naar de discussie over op Europees niveau veilen van emissierechten en naar besteding van de veilingopbrengsten.

Binnen het EU ETS is op dit moment sprake van *windfall profits*, zoals ook blijkt uit het onderzoek van CE Delft. Nederland zal zich er voor inzetten die op termijn terug te dringen. Binnenkort ontvangt u uitgebreid antwoord op de vragen die u n.a.v. het CE Delft onderzoek heeft gesteld. Naast deze discussie over windfall profits bereikten de FIOD in het voorjaar van 2009 signalen dat binnen Europa mogelijk sprake was van btw-carrouselfraude bij de handel in CO₂-emissierechten. Daarop is door de FIOD en de Belastingdienst direct een onderzoek gestart in samenwerking met de Nederlandse Emissieautoriteit. Door de staatssecretaris van Financiën is hierop onmiddellijk actie ondernomen door een zogenoemde verleggingsregeling van toepassing te verklaren bij de handel in CO₂-emissierechten (Besluit van 14 juli 2009, nr. DGB2009/3897M).

Vanaf 2013 zal een groot deel van de rechten via Europese veilingen op de markt gebracht worden. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan een veilingverordening, die lidstaten de keuze laat of de rechten van de betreffende lidstaat via een eigen veiling op de markt gebracht worden, of dat de lidstaat participeert in een door lidstaten gezamenlijk georganiseerde veiling. Lidstaten beslissen zelf over de besteding van de veilingopbrengsten. In de richtlijn is een aanbeveling aan de lidstaten opgenomen om ofwel tenminste de helft van de veilingopbrengsten, ofwel een bedrag ter grootte daarvan, te besteden aan nationaal, Europees en mondiaal klimaatbeleid. In de politieke verklaring heeft de Europese Raad aangegeven dat de lidstaten bereid zijn een financiële bijdrage te leveren – ter grootte van tenminste de helft van de veilingopbrengsten – aan nationaal en Europees klimaatbeleid. Over de besteding van de Nederlandse veilingopbrengsten vanaf 2013 heeft het kabinet nog geen besluit genomen.

De leden van de VVD en de SP vragen naar mijn opstelling in de Milieuraad over *carbon leakage* in het ETS. Nederland zet voor *carbon leakage* in op brede participatie in mondiale klimaatafspraken en toegang tot offset-mechanismen: dat is de beste strategie om *carbon leakage* tegen te gaan. Uit de meest recente Commissiemededeling blijkt dat het Kopenhagen-akkoord het risico op *carbon leakage* verlaagt. Zelfs bij een unilaterale overgang van de EU naar een 30% reductiedoelstelling zijn de effecten op *carbon leakage* beperkt te noemen. De bestaande criteria en de compensatieregeling binnen het ETS voor energie-intensieve sectoren bieden voldoende ruimte voor eventueel noodzakelijke aanpassingen.

Kernenergie

De leden van de fractie van de VVD vragen naar mijn mening inzake kernenergie als alternatief voor energie opgewekt uit fossiele brandstoffen. In het kader van de energievoorzieningszekerheid en de klimaatproblematiek, is het van belang een zo breed mogelijke brandstofmix te hebben die zowel schoon als ook betrouwbaar is. Het is aan een komend kabinet om een visie op de brandstofmix te ontwikkelen en aan deze aspecten en de mogelijke rol van kernenergie aandacht te besteden.

IPCC

De leden van de VVD vragen naar de stand van zaken wat betreft onderzoek naar het IPCC. Ten eerste nadert het onderzoek dat door het Planbureau voor de Leefomgeving wordt uitgevoerd inmiddels de afrondende fase. Een eerste analyse van de onderbouwing van de hoofdconclusies in de hoofdstukken over de effecten van klimaatverandering in de verschillende werelddelen zijn voorgelegd voor review aan externe deskundigen en ook aan de auteurs van de betreffende hoofdstukken in het Vierde Assessment Rapport. Momenteel worden de reacties verwerkt. Een commissie ingesteld door de KNAW ziet toe op het onderzoek.

Ten tweede is het onderzoek naar verbetering van de IPCC-procedures onder verantwoordelijkheid van de Inter Academy Council (IAC) inmiddels ook van start gegaan. De bemensing van de Onderzoekscommissie en van de Reviewcommissie heeft plaatsgevonden en de Onderzoekscommissie heeft een eerste bijeenkomst gehad. Zoals bekend zal de IAC uiterlijk op 31 augustus z'n conclusies en aanbevelingen presenteren. Ik zal de uitkomsten van beide onderzoeken gebruiken bij het bepalen van de Nederlandse inzet voor de 32ste vergadering van het IPCC, die plaats zal vinden 11–14 oktober van dit jaar.

De leden van de VVD vragen ook naar de samenhang tussen de workshop over rekenregels die Nederland wil organiseren en het werk van het IPCC. De workshop zal gaan over hoe op een eenvoudige maar betrouwbare wijze emissiereducties en de uitstoot van broeikasgassen kunnen worden gemeten, gemodelleerd of berekend voor allerlei verschillende bronnen van broeikasgasemissies. Er is geen directe relatie tussen het IPCC en de workshop.

Internationale bijeenkomsten voedsel/vlees

De leden van de fractie van de PvdD vragen mij om over de thema's «het eten van meer lokaal voedsel dat op ecologische wijze is verbouwd en het verminderen van de vleesconsumptie» bijeenkomsten te organiseren, naar voorbeeld van de bijeenkomsten die al door Frankrijk en Noorwegen worden georganiseerd over actie tegen ontbossing.

Er is thans veel aandacht – zowel in Nederland als internationaal – voor het verduurzamen van de landbouw, mede in relatie tot klimaatverandering. Door goede, duurzame en innovatieve landbouw verbetert de opbrengst per hectare, kan er meer CO₂ worden opgenomen en wordt een halt toegeroepen aan verdroging, erosie en het verlies van biodiversiteit. Daardoor komt het wereldvoedselprobleem dichterbij een oplossing én wordt een bijdrage geleverd aan het verminderen van en aanpassing aan klimaatverandering.

Mede op Nederlands initiatief richten ook internationale organisaties zich meer op dit thema. Zo heeft de OESO op 24 februari 2010 een informele rondetafelbijeenkomst over het onderwerp veehouderij en klimaatbeleid en de relatie met de consumptie van dierlijke eiwitten georganiseerd. Ook de FAO richt zich op de verduurzaming van de veeteeltsector voor voedselzekerheid en armoede bestrijding in relatie met productie en consumptietrends. Nederland organiseert met de FAO een side event bij het komende Landbouwcomité van deze organisatie met het oog op een verdere dialoog op dit vlak. Daarnaast heeft Nederland recent acht Europese landen uitgenodigd voor internationaal overleg over duurzame voedselsystemen.

Waterschaarste en droogte

In antwoord op de vraag van de SP fractie naar de posities van andere lidstaten in de stroomgebieden Rijn, Maas en Schelde kan ik u mededelen dat Nederland zeker niet alleen staat met zijn standpunt. Er wordt dan ook nauw samengewerkt met lidstaten uit deze stroomgebieden.

Ik heb begrip voor het standpunt van het CDA voor wat betreft een toekomstige EU richtlijn ten aanzien van watergebruik van gebouwen. Wel wil ik hierbij wijzen op het feit dat Nederland in de Raad niet alleen zal kunnen bewerkstelligen dat een eventueel voorstel van de Commissie op dit punt van tafel gaat. Nederland zal zich op dit punt, mede met het oog op de inhoud van het uiteindelijke voorstel, zo strategisch mogelijk opstellen, en uw Kamer wordt uiteraard hier te zijner tijd verder over bericht.

Bosbescherming

Ik onderschrijf de stellingname van de leden van de SP-fractie dat bosbeheer niet alleen in het teken staat van houtproductie maar ook van biodiversiteit. Nederland zal in de kabinetsreactie op het groenboek, mede gelet op het multifunctionele karakter van de meeste Nederlandse bossen, aandacht vragen voor een goed evenwicht tussen de verschillende

functies die bossen kunnen vervullen (zoals biodiversiteit, milieu, economie en recreatie), teneinde een duurzaam bosbeheer binnen de EU te kunnen realiseren. Daarbij vindt Nederland ook de voorbeeldfunctie van de EU ten opzichte van landen buiten de EU van belang, bijvoorbeeld met betrekking tot het voorkomen en bestrijden van ontbossing en het tegengaan van de handel in illegaal hout.

Ik ben het met de leden van de PvdD eens dat het van groot belang is de bossen in de EU te beschermen. In dat licht juicht Nederland de door de Commissie via het groenboek geëntameerde discussie over bosbescherming in het licht van klimaatverandering toe. De ambitie van Nederland zal worden verwoord in de kabinetsreactie op het Groenboek. Zoals geantwoord op de vragen van de leden van de SP-fractie, is het streven naar een goed evenwicht tussen de verschillende functies van bossen in de EU, een belangrijke component. De raadsconclusies moeten naar het oordeel van Nederland terughoudend zijn met betrekking tot de inzet van (nieuwe) instrumenten. Daarvoor moeten eerst de uitkomsten van de consultatie en de reacties van de lidstaten worden afgewacht. Daarentegen moet de ambitie van duurzaam bosbeheer in de EU, in navolging van onder andere het EU-Bossenactieplan uit 2006, wel degelijk in de raadsconclusies tot uiting worden gebracht.

Bioveiligheid

Leden van de SP en PvdD hebben gevraagd om een nadere toelichting op de raadsconclusies die voorliggen over het Cartagena-Protocol. De raadsconclusies leggen de ambities vast voor de belangrijkste onderwerpen op de agenda voor de COP/MOP 5 van het Cartagena-Protocol. Deze onderwerpen betreffen 1) aansprakelijkheid en verhaal en 2) risicoanalyse en risicomanagement (de Road Map). Hieronder worden de specifieke vragen voor deze onderwerpen beantwoord.

Het Cartagena-Protocol voor Bioveiligheid is een internationaal verdrag van de Verenigde Naties, ook Biosafety Protocol, BSP, genoemd. Dit verdrag beoogt de risico's van import en export van levende genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) te beperken. Het protocol beoogt onder andere internationale, hoge standaarden aan de risicoanalyse voor ggo's te stellen. Het BSP wil ongecontroleerde verspreiding van ggo's zonder veiligheidsbeoordeling voorkomen. Veiligheid voor mens en milieu van ggo's is van groot belang. Nederland ondersteunt dit.

Binnen de EU gelden strikte regels voor de toelating van ggo's, veiligheid voor mens en milieu zijn hierbij het uitgangspunt. Het streven is om de internationale veiligheid voor mens en milieu van ggo's te borgen door voorzieningen in het Cartagena-Protocol. Bedrijfseconomische aspecten vallen buiten het bereik van het Cartagena-Protocol. Nederland heeft bij de behandeling van de raadsconclusies over ggo's in 2008 overigens voorgesteld om lidstaten de mogelijkheid te geven sociaal-economische aspecten bij de toelating van ggo's te betrekken.

Er is geen directe samenhang tussen de wens van Nederland om te komen tot beslissingsbevoegdheid voor EU-lidstaten om teelt op eigen grondgebied toe te laten dan wel af te wijzen, en het Cartagena-Protocol. Deze wens ziet op herziening van EU-regelgeving, het Cartagena-Protocol is een internationaal verdrag. Ik ben verheugd u te kunnen melden dat de Nederlandse inspanningen op het terrein van «Nationale teelt – bevoegdheid» succesvol blijken te zijn. De Commissie heeft aangekondigd in juli met een voorstel te komen om de bevoegdheid om te beslissen over teelt van ggo's op eigen grondgebied bij de lidstaten terug te leggen.

Om ervoor te zorgen dat internationaal dezelfde standaarden voor de veiligheidsbeoordeling worden gebruikt, wordt gewerkt aan een zogeheten Road Map. In opdracht van COP/MOP 4 ontwikkelt een technische werkgroep deze Road Map. In dit document worden de noodzakelijke stappen beschreven die ondernomen moeten worden om een risicoanalyse uit te kunnen voeren overeenkomstig het protocol. De nieuwste ontwikkelingen op het gebied van de risicoanalyse van ggo's worden hierin meegenomen. De Road Map is geheel in lijn met Annex III van het BSP, en daarmee ook met de EU ggo-richtlijn (2001/18/EG). De Road Map is bedoeld als ondersteuning voor al diegenen die betrokken zijn bij de ggo risicoanalyse, met name landen die weinig ervaring met veiligheidsbeoordeling van ggo's hebben. (De Road Map en de hierbij betrokken partijen zijn te vinden op <http://cdn.www.cbd.int/doc/meetings/bs/bsrarm-02/official/bsrarm-02-05-en.doc>, voor de wijze waarop besluiten en documenten van de technische werkgroep tot stand komen verwijst ik naar paragraaf 19 van dit document).

Het Cartagena-Protocol werkt ook aan een wereldwijd aansprakelijkheidsregime, dat ervoor moet zorgen dat als er ondanks alle maatregelen die getroffen zijn toch schade aan de biodiversiteit optreedt, die schade zoveel mogelijk kan worden hersteld. De kosten van het herstel moeten dan verhaald kunnen worden op degene die verantwoordelijk is voor de schade. Het aantonen van de verantwoordelijkheid voor de schade en de mogelijkheid om tot betaling over te gaan, vormen mogelijke beperkingen. Nederland heeft zich hard gemaakt voor het instellen van het aansprakelijkheidsregime en is de afgelopen 5 à 6 jaar voorzitter geweest van de onderhandelingen. De Partijen bij het Cartagena-Protocol zijn over de invulling van het aansprakelijkheidsregime nog in onderhandeling. Daarnaast is de industrie een eigen initiatief gestart om onder bepaalde voorwaarden aansprakelijkheid te erkennen voor eventuele milieuschade van hun producten.

Ter bevordering van de naleving van het protocol, zet de EU in op verbreding van de mogelijkheden om een nalevingszaak te starten. Tot nu toe kan een partij alleen zelf aangeven het protocol niet na te (kunnen) leven, de bevoegdheid om een nalevingszaak te starten zou daarom ook bij het verdragsecretariaat moeten komen liggen.

Wat betreft toegang tot de rechter inzake introductie in het milieu van ggo's is Nederland, evenals de EU, gebonden aan het Aarhus-verdrag, waarin een amendement met die strekking is opgenomen. De inzet van Nederland of de EU voor het Cartagena Protocol inzake bioveiligheid kan dus op geen enkele wijze leiden tot verandering in de toegang tot de rechter op dit gebied. Toegang tot de rechter moet elk land zelf regelen, dit is in Nederland reeds goed geregeld.

Biobrandstoffen

Ik ben verheugd met de steun van de fracties van het CDA en de PvdA met betrekking tot de uitgangspunten over indirecte veranderingen van landgebruik ten gevolge van de productie van biobrandstoffen (ILUC). In de brief van 4 mei jl. (Kamerstuk 30 196, nr. 102) hebben de minister van LNV en ik aangegeven dat maatregelen ten aanzien van ILUC in EU-verband genomen dienen te worden. Ook bestaat er mijns inziens geen aanleiding te veronderstellen dat de Commissie in het kader van het biobrandstoffendossier met een bestemmingsheffing voor brandstoffen voor de bescherming en beheer van biodiversiteit komt. Tot nu toe heeft de Commissie geen uitspraken in deze richting gedaan.

Er zijn verschillende onderzoeken over ILUC-waarden door de Commissie uitgezet, waarvan de meeste nog gepubliceerd moeten worden. Ook zijn er onderzoeken verricht door het Planbureau voor de Leefomgeving en

zijn andere landen, zoals het VK, bezig om meer helderheid te verkrijgen over de indirecte effecten van landgebruik en de te bepalen ILUC-factoren. De Commissie zal naar verwachting de komende weken een consultatie starten over de wijze waarop bij biobrandstoffen met ILUC moet worden omgegaan, waarbij de beschikbare onderzoeksresultaten betrokken zullen worden. Zoals door de Kamer verzocht is, zal ik de Nederlandse bijdrage aan die consultatie in conceptversie aan u doen toekomen. Nederland zal zijn standpunt in het kader van de consultatie naar voren brengen. Ik acht het tegen deze achtergrond nog niet zinvol om dit punt in de Milieuraad aan de orde te stellen.

De PvdA fractie vraagt specifiek naar de ILUC-waarden die in Californië worden gehanteerd. In Californië is een hele reeks ILUC-factoren opgenomen in de biobrandstofwetgeving, variërend van nul gram CO₂-equivalent per Megajoule voor biodiesel uit gebruikte frituurolie, 30 gram voor Amerikaanse ethanol uit maïs, 46 gram voor Braziliaanse ethanol uit suikerriet en 62 gram voor Amerikaanse biodiesel uit sojabonen. Deze waarden zijn gebaseerd op Amerikaans onderzoek naar de ketenemissies voor biobrandstoffen, maar de hoogte van sommige waarden, bijvoorbeeld die voor suikerrietethanol, is nog onderwerp van discussie. De waarden moeten worden gezien ten opzichte van de referentiewaarde van 95,86 gram voor fossiele benzine en 94,71 gram voor fossiele diesel.

De SP uit haar twijfels over de duurzaamheid van biomassa als brandstof. In de richtlijn hernieuwbare energie zijn duurzaamheidscriteria opgenomen waaraan biobrandstoffen moeten voldoen om mee te kunnen tellen bij de doelstellingen van hernieuwbare energie. Vanaf 1 januari 2011 zullen deze duurzaamheidscriteria worden toegepast. Het bedrijfsleven heeft de verplichting aan te tonen dat de biobrandstoffen die zij op de markt brengen duurzaam zijn, willen deze mogen meetellen voor de doelstellingen. De Nederlandse overheid ziet daarop toe.

De verplichting om in 2020 10 procent hernieuwbare energie (waaronder biobrandstoffen) in het vervoer te realiseren is in EU-verband vastgesteld, waarbij tegelijkertijd de duurzaamheidscriteria voor biobrandstoffen zijn vastgelegd. Juist die duurzaamheidscriteria waren een belangrijke voorwaarde om in te kunnen stemmen met een dergelijk percentage. Deze criteria gelden voor de inzet van biobrandstoffen in de EU, of deze nu binnen of buiten de EU worden geproduceerd. De criteria bieden mijns inziens voldoende basis voor het garanderen van duurzaamheid. Ik merk daarbij op dat voor het eerst – en op Europese schaal – wettelijk bindende duurzaamheidseisen aan de productie van in te zetten goederen wordt gesteld. Ik acht dit een groot winstpunt. Het is nu van belang om de richtlijn op een goede manier te implementeren zodat de doelstelling voor 2020 kan worden gerealiseerd. Hiertoe heb ik op 26 mei jl. de brief «Invulling van de Europese doelstelling hernieuwbare energie in het vervoer aan de Tweede Kamer gezonden.

Het is inderdaad lastig om in het algemeen aan te geven welke marginale gronden wel en welke niet zouden kunnen worden toegepast voor de productie van gewassen voor biobrandstoffen of andere gewassen. In eerste instantie dienen landen zelf hier adequate regelgeving voor op te zetten, waarbij de lokale inwoners betrokken worden bij besluitvorming over op welke wijze gedegradeerde gronden wel of niet kunnen worden benut. In EU-verband worden dit jaar nog nadere afspraken vastgelegd ten aanzien van de definiëring van gedegradeerde gronden.

Ik wil daarbij echter ook aangeven dat juist door nieuwe investeringen en toepassing van moderne landbouwtechnieken op gedegradeerde gronden deze gronden ook voor de lokale bevolking weer beter benut kunnen worden en zij hier van kunnen profiteren. Ook kunnen de effecten van indirect landgebruik hiermee worden verminderd. Betrokkenheid van de lokale bevolking acht ik hierbij van belang. Net als u ben ik van mening dat de landrechten van de lokale bevolking waaronder inheemse volkeren gerespecteerd dienen te worden. Ik wijs er in dit verband echter op dat de WTO de eisen beperkt die landen via een product (als biobrandstoffen) op kunnen leggen aan andere landen. De huidige eisen, die met name betrekking hebben op mondiale elementen als tegengaan van broeikasgasemissies en behoud van biodiversiteit, zijn minder controversieel dan de meer sociaal georiënteerde aspecten waar de leden van de SP-fractie op doelen.

Wel staat in de richtlijn voor biobrandstoffen opgenomen dat de Commissie over een aantal sociale aspecten, waaronder over landrechten en de wijze waarop deze rechten worden gerespecteerd, voedselprijzen en arbeidsrechten dient te rapporteren. Op deze wijze kan worden gemonitord wat de ontwikkelingen zijn en of deze de gewenste richting ingaan. Op basis daarvan kunnen al dan niet aanvullende maatregelen worden genomen.

Ik ben verheugd met de waardering van PvdD voor de adviezen van de CDB. In de bovengenoemde brief van 4 mei jl. hebben de minister van LNV en ik aangegeven dat bindende maatregelen tegen ILUC-gerelateerde broeikasgasemissies noodzakelijk zijn.

De PvdD maakt zich zorgen dat als gevolg van het beleid tot 2017 geen enkele vorm van biomassa als onduurzaam kan worden aangemerkt. De tijdelijke bescherming tot en met 2017 van bestaande installaties tegen verscherping van de duurzaamheidscriteria is vastgelegd in Richtlijn 2009/28/EG (Richtlijn Hernieuwbare Energie). Het is niet mogelijk dit punt op korte termijn te wijzigen. Daarnaast is de bepaling wenselijk om reeds gedane investeringen te beschermen. Ik merk daarbij op dat biobrandstoffen geproduceerd met behulp van betreffende installaties wel aan een minimale broeikasgasbesparing van 45 procent en biodiversiteitscriteria moeten voldoen. Dat is hoger dan de minimaal verplichte 35 procent die in de huidige situatie zonder bindende maatregelen tegen ILUC tot 2017 voor installaties geldt. Gelet op het beperkte aandeel van de biomassa dat gebruikt wordt voor biobrandstoffen ga ik er niet van uit dat dit de beschikbaarheid van voedsel belemmert. In dit verband acht ik het volgen door de Commissie van de voedselprijzen, waar ik eerder op wees, uiterst relevant.

De heffing op brandstof steun ik niet om redenen die beschreven staan in de eerdergenoemde brief van 4 mei. In dezelfde brief heb ik aangegeven dat ik mij internationaal krachtig zal blijven inzetten voor het realiseren van internationale financieringsmechanismen voor zowel biodiversiteit als bossen. Recentelijk heeft het Planbureau voor de Leefomgeving een deelrapport gepubliceerd over biodiversiteitsverlies door brandstofproductie. Dit rapport bevestigt nog eens dat verlies aan biodiversiteit zeer lastig te compenseren is. Ik ben voornemens dit door te laten klinken in de Nederlandse inbreng in de consultatie door de Commissie.

Bodem

Het voorzitterschap ziet af van het agenderen van het voorstel voor een kaderrichtlijn bodem op deze Milieuraad. De blokkerende minderheid tegen dit voorstel houdt stand, en Nederland blijft hier deel van uitmaken. Het Nederlandse standpunt ten aanzien van dit voorstel blijft ongewijzigd.